

Vejledning til forsøgsprøven i valgfaget musik

Skoleåret 2015-16

*Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Februar 2016*

Indhold

Forord.....	3
Indledning.....	4
Generelt.....	4
Prøveform og -forløb.....	5
Undervisningsbeskrivelsen	8
Prøveoplæg	10
Censor	10
Hjælpemidler	10
Karaktergivning.....	11

Forord

Formålet med denne vejledning er at præcisere og uddybe de prøvekrav, der stilles i prøvebekendtgørelsen, og at tydeliggøre den sammenhæng, der er mellem prøvebekendtgørelsen og folkeskolens formål, fagformålet, kompetenceområder og kompetencemål samt den vejledende læseplan.

Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 4, skal lærer og elev løbende samarbejde om fastlæggelse af målene for elevens arbejde, og undervisningsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærer og elever. Denne paragraf skal naturligvis ses i lyset af såvel den overordnede formålsbestemmelse samt formålet for faget musik, kompetenceområder og kompetencemål samt færdigheds- og vidensmål.

Kravene i faget musik, som de er beskrevet i Fælles Mål og prøvebekendtgørelsen er grundlaget for tilrettelæggelsen af prøven i musik. Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 3, skal undervisningens indhold fastlægges således, at kravene ved prøverne i de enkelte fag kan opfyldes.

Eleverne skal inden prøven orienteres om prøvekravene og vurderingskriterierne, og om hvordan prøvernes enkelte dele foregår.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Indledning

Prøveforberedende undervisning i valgfaget musik.

Folkeskoleloven giver mulighed for at oprette valghold i musik fra 7. klasse. Valgfaget kan efter ansøgning oprettes som 1-årigt prøvfag.

I henhold til forsøgsordningen for folkeskolelens prøver (2015-2017) kan en elev ved afslutningen af undervisningen indstille sig til prøve i valgfaget musik.

Forsøgsprøven i musik er valgfri og kan gennemføres ved afslutningen af 9. klassetrin. Indstilling til prøve træffes af eleven efter samråd med forældrene. Eleverne skal have fulgt undervisningen i et år eller i et sådant omfang, at kravene ved prøverne kan opfyldes. Det er skolens leder, der afgør, om kravene til prøven kan opfyldes. Skolen foretager indstillingen til prøven for de elever, der ønsker at aflægge prøve til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Undervisningen i valgfaget musik skal bygge på fagets formål, kompetencemål, færdigheds- og vidensmål og den vedtagne læseplan. I henhold til vejledningen i Fælles Mål skal undervisningen bygge på det obligatoriske forløb, men eleverne skal arbejde med mere komplekse og omfattende opgaver inden for de to kompetenceområder. Der arbejdes praktisk og teoretisk, og eleverne skal inddrages i planlægningen af undervisningen, der tager udgangspunkt i fagets indhold og perspektiveres i forhold til de musikrelaterede kulturelle og sociale fællesskaber, som er en del af elevernes dagligdag.

Generelt

Prøven tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til Fælles Mål 2014.

Den lærer, der er ansvarlig for undervisningen, er eksaminator ved prøven.

Det er et krav, at eleven bliver gjort bekendt med de praktiske og proceduremæssige forhold vedrørende prøven, blandt andet prøvetidspunkter, frist for tilmelding og betingelser for at deltage. Endvidere skal skolens leder sørge for, at eleven bliver bekendt med regler om udeblivelse fra prøven, anvendelse af hjælpemidler, konsekvenser af at komme for sent samt klageprocedure og klagefrister.

Prøven er offentlig. Skolens leder kan fravige denne bestemmelse, hvis der foreligger særlige omstændigheder, herunder hensynet til den enkelte elev. Det er således vigtigt, at eleverne under prøven har de optimale muligheder for at løse opgaven.

Prøveform og -forløb

Prøven er en praktisk/mundtlig prøve bestående af følgende centrale elementer:

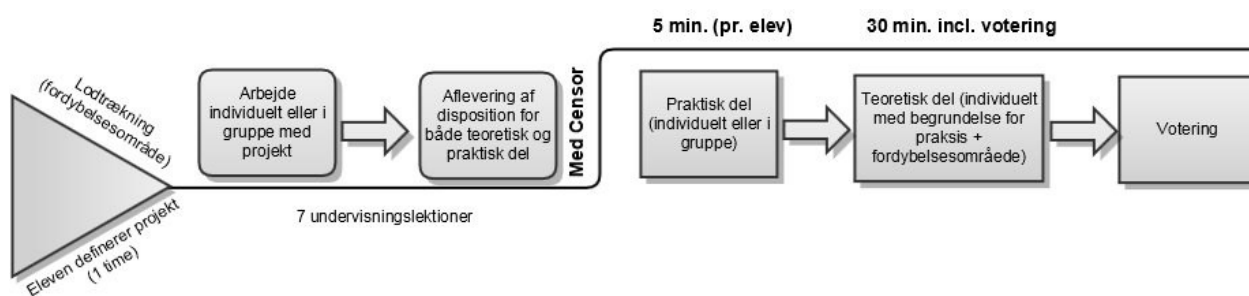
- Et lodtrækningselement, hvor eleven trækker et fordybelsesområde og planlægger en arbejdsproces hertil (60 min.).
- En øve- og fordybelsesfase indeholdende op til 7 undervisningslektioner (å 45 min.).
- Aflevering af disposition for både teoretisk og praktisk del.
- En praktisk del på 5 min. (pr. elev), hvor eleven enkeltvis eller i gruppe spiller og/eller synger.
- En mundtlig del, hvor hver elev eksamineres i 30 min. (incl. votering)

Eleverne kan vælge at aflægge prøvens praktiske del i grupper á 2 – 4.

Under pkt. A+B planlægger og påbegynder eleven sin forberedelse til den praktiske og mundtlige del med vejledning af læreren. Eleven må gerne øve og forberede sig i sin fritid, såfremt mulighederne herfor er til stede. Eleverne færdiggør forud for pkt. C en disposition for både den praktiske og den mundtlige del på baggrund af det fordybelsesområde, som den enkelte har trukket (under pkt. A).

Censor er til stede under både pkt. D og E.

Prøveforløbet fremgår af følgende figur:

Det er vigtigt at holde sig for øje, at prøverne skal tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til væsentlige mål og krav, som er beskrevet i Fælles Mål. Det vil sige, at eleverne skal prøves i forhold til de kompetencemål samt færdigheds- og vidensmål, som er gældende for faget.

Forsøgsprøven i musik er opdelt i følgende faser:

- Tilmelding til prøven: Skolen meddeler Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, hvilke hold/elever, der ønsker at aflægge prøve.
- Forberedelse af prøven: Læreren udarbejder prøveoplægget og skriver undervisningsbeskrivelsen.
- Information til censor: Undervisningsbeskrivelsen, prøveoplægget og praktiske forhold ved prøveafholdelsen sendes til censor, så det er censor i hænde senest 14 kalenderdage forud for lodtrækningselementet (pkt A).
- Prøvens start: Hver elev trækker et fordybelsesområde og påbegynder planlægning samt øve og fordybelsesfase (pkt. A+B).
- Eleven afleverer en disposition, som formidles til censor forud for bedømmelsen.

6. Prøvens praktiske del (pkt D): Censor er til stede, mens eleverne fremfører musik enkeltvis eller i grupper.
7. Prøvens mundtlige del: Hver elev eksamineres, og der voteres afslutningsvis (pkt. E). I forbindelse med forsøgsprøven kan med fordel afsættes 10-15 min. pr. elev til votering.
8. Meddelelse til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. Blanket med karakterliste indberettes til ministeriet.

Når prøven starter, får de elever på valgholdet, som skal til prøve, lov til hver at trække et fordybelsesområde.

Eksaminanderne arbejder nu med prøvematerialet som led i deres almindelige undervisning frem mod pkt. C. Planlægningselementet i pkt A handler om, at eleverne skal brainstorme over ideer til, hvordan de vil arbejde med deres fordybelsesområde. De har mulighed for at organisere sig i grupper samt sparre med andre elever og læreren. Under planlægningsdelen (pkt. A) samt øve- og fordybelsesfasen (pkt B) har eleverne mulighed for lærervejledning.

Det er en god idé, at læreren registrerer, på hvilken måde eleverne, som går til prøve, arbejder og griber tingene an. Læreren kan med fordel gøre notater på et vurderingsark, der er udarbejdet til netop dette formål.

Under pkt. D aflægger eleven prøve på et selvvalgt instrument og/eller ved vokal udførelse. Dette kan foregå som en del af et ensemble/band eller som solist. Eleven har i sin disposition (pkt. C) på forhånd beskrevet, hvad han/hun vil demonstrere – eller har komponeret.

Klargøring af den praktiske del (pkt. D)

Eleven/gruppen skal planlægge det praktiske arbejde omkring prøven, så prøvetiden overholdes. Det betyder, at hver elev har 5 minutter til at opstille instrumenter og tekniske hjælpemidler inden selve prøven (er der 4 elever, der går op sammen, har man 4x5 minutter). Til udførelse af den praktiske del er der afsat 5 min. pr. elev, og her er både censor og lærer til stede (er der 4 elever, der går op sammen, har man 4x5 minutter).

Det er vigtigt, at eleven/gruppen er opmærksom på, at det planlagte arbejde skal kunne udføres inden for tidsrammen. Det vil være afgørende for antallet af elever, at de har fri rådighed over den fornødne arbejdsplads og fri mulighed for at bruge musiklokalets tekniske hjælpemidler og evt. PC.

Under pkt. E skal eleven i en samtale kunne:

- Begrunde hvad han/hun har vist i den praktiske del (pkt. D) ud fra teoretisk viden.
- Demonstrere sin almene viden inden for et musikfagligt felt (lodtrukket fordybelsesområde). Det foregår ved en samtale, hvor eleven ud fra sin disposition (pkt. C) indleder samtalen.

Den teoretiske del af prøven (pkt. E) indledes med, at eleven redegør for den teoretiske baggrund for den praktiske del af prøven. Herefter redegøres for det lodtrukne fordybelsesområde.

Der gives ingen forberedelsestid, da eleverne har forberedt det lodtrukne fordybelsesområde på forhånd. Eleverne skal være forberedte på, at de skal kunne løsrive sig fra deres disposition, og at deres fremlæggelse ikke må bære præg af oplæsning. Dispositionen har form af stikord, men kan tillige indeholde figurer, billeder mv.

Censor og eksaminator skal gøre notater om præstationen og karakterfastsættelsen til personlig brug i tilfælde af udarbejdelse af en udtalelse i en eventuel klagesag. Disse notater skal opbevares i et år.

Når hver elev har fået sin bedømmelse i form af en samlet talkarakter, er prøven afsluttet. For elevens skyld kan det være fint, hvis lærer og censor mundtligt begrundet karakterfastsættelsen. Dette er dog ikke et krav. Vær opmærksom på, at der kun opereres med rene karakterer. Dette må en eventuel mundtlig begrundelse bygge på.

Af hensyn til lærers og censors videre virke vil det som regel være gavnligt at sætte sig sammen og evaluere forløbet, når den sidste elev er gået. Her kan forløbet tales igennem, og erfaringer fra dagen kan være udbytterige for begge parter i fremtiden. Denne afsluttende samtale er vigtig i forhold til udvikling af undervisningen og prøven i musik.

Praktisk udførelse i grupper

Eleverne har i den praktiske del (pkt. D) mulighed for at arbejde individuelt eller i grupper. Det er elevernes valg, om de ønsker at arbejde individuelt eller i grupper.

Det er vigtigt, at læreren gør eleverne opmærksomme på, hvad det indebærer at gå til gruppeprøve. Selv om eleverne er vant til at arbejde sammen til daglig, er det ikke altid, det fungerer så ligetil i en prøvesituation.

Samarbejdet i gruppen skal gerne fungere sådan, at gruppens medlemmer tager hensyn til og udnytter hinandens styrkesider, og at de støtter hinanden, så de i fællesskab har ansvaret for at nå deres fælles mål: At løse opgaven på allerbedste måde. Det er ikke meningen, at eleverne, når de arbejder i grupper, bare deler opgaven op i mindre delopgaver og så ellers løser hver sin del uden i øvrigt at samarbejde eller konferere undervejs.

Da eleverne selv vælger, om de vil arbejde individuelt eller i grupper, kan det sagtens forekomme, at der under prøven er nogle elever, der viser individualitet, mens andre arbejder i grupper.

Ved prøvens teoretiske del må de øvrige medlemmer af en evt. gruppe ikke være til stede i prøvelokalet, før de selv er blevet eksamineret. Det betyder, at eleverne må forlade lokalet efter den praktiske del.

Herefter kaldes eleverne ind enkeltvis til den mundtlige del.

Findes der i umiddelbar tilknytning til musiklokalet et rum, kan man bruge det som eksaminationslokale. Resten af eleverne vil så kunne opholde sig i musiklokalet og samtidig få overstået den sidste oprydning.

Inden selve prøvedagen er det vigtigt at gennemtænke, hvordan denne praktiske prøve kombineres med individuel eksamination.

Undervisningsbeskrivelsen

Undervisningsbeskrivelsen skal – sammen med prøveoplægget – sendes til censor, så denne modtager materialet senest 14 kalenderdage før eleverne trækker deres fordybelsesområde. Kopi af elevernes afleverede dispositioner vedlægges om muligt, men kan også eftersendes/udleveres forud for bedømmelsen. Kopi af undervisningsbeskrivelsen skal ligeledes udleveres til eleverne, så de er bekendte med, hvilket stof, der er opgivet til prøven.

En fyldestgørende og korrekt udfyldt undervisningsbeskrivelse er et særdeles væsentligt materiale, for at censor kan få indblik i, hvilket fagligt stof der har været arbejdet med i undervisningen. Desuden er den et vigtigt redskab for censor i forbindelse med vurdering af elevens præstation samt for læreren, når denne skal formulere prøveopgaver.

I undervisningsbeskrivelsen eller på et medfølgende ark til censor noteres oplysninger om

- klasse/hold
- antal elever til prøven
- datoer for, hvilke timer i undervisningstiden der anvendes til prøveafvikling.
- dato og tidspunkt for den del af prøveafholdelsen, hvor censor er til stede.
- Oversigt over fordybelsesområder.

Umiddelbart efter censor har modtaget disse oplysninger, skal censor og lærer drøfte prøveafleggelsen, opgaven og eventuelle tvivlsspørgsmål. Det er censor, som tager kontakt til læreren, og det er derfor hensigtsmæssigt, at læreren skriver et følgebrev med træffetid på skolen og eventuelt privat telefonnummer.

Kravet til undervisningsbeskrivelsen er, at den skal indeholde oplysninger om undervisningen inden for hvert af de to kompetenceområder:

- Musikudøvelse
- Musikforståelse

Desuden anføres oplysninger om:

- Organisationsform
- Rammer

Beskrivelsen af organisationsform skal vise, hvorledes undervisningen har været planlagt, og hvordan man har arbejdet. Har det f.eks. primært været musikalsk udøvelse i grupper, eller har undervisningen været tilrettelagt mhp. på samtale om musikkens betydning i forskellige sammenhænge? Har eleverne arbejdet med at skabe egen musik, eller har reproduktion af eksisterende materiale været i fokus?

Eksempel:

“Til hvert forløb har der været et fælles inspirationsoplæg samt små musik-/videoklip med efterfølgende behandling på klassen. Eleverne har øvet et sammenspilsnummer i relation til forløbet. Undervisningen har primært handlet om musikudøvelse ud fra udarbejdede arrangementer. Kernen i de fleste forløb har været 1-2 sammenspilsnumre i samme genre”.

Det er vigtigt at supplere undervisningsbeskrivelsen med en rammebeskrivelse for den daglige undervisning. Har det været et semesterdelt forløb med skiftende elever, har det været projektorienteret un-

undervisning, har holdet i perioder deltaget i tværgående emner og projekter, og er der nogle fysiske eller økonomiske rammer, der har haft afgørende betydning for undervisningens gennemførelse? Elevsammensætningen og holdstørrelsen kan i særlige tilfælde være på sin plads at nævne.

Ovenstående skal ses som deleksempler på en undervisningsbeskrivelse. Der er ingen bestemt måde eller rækkefølge at skrive på, og det kan være hensigtsmæssigt at beskrive hvert fagligt område eller undervisningsperiode for sig. Det vigtigste er, at det samlet set giver et billede af, hvad undervisningen har indeholdt, og hvordan der er arbejdet.

Anvendt praksis med en løbende evaluering kan ofte være en god hjælp til udarbejdelsen af undervisningsbeskrivelsen. I den forbindelse kan det være en god ide systematisk at dokumentere den musik, som eleverne spiller i løbet af skoleåret. Det kan fx foregå via enkle lyd- og/eller videooptagelser.

Prøveoplæg

Med udgangspunkt i de forløb, der er arbejdet med i årets løb, tilrettelægger læreren et antal fordybelsesområder. Der skal oprettes min. 3 fordybelsesområder. Hvert område må dog maksimalt kunne udtrækkes 3 gange. Fordybelsesområderne til lodtrækning skal alsidigt repræsentere indholdet af undervisningen. Eleven kan med fordel vælge at relatere den praktiske udførelse til sit fordybelsesområde.

Den endelige tilrettelæggelse af fordybelsesområder kan foregå på flere måder, og den hænger sammen med den måde, man har arbejdet med faget på i den daglige undervisning.

Eksempel:

Der er i årets løb arbejdet med musikfaglige forløb med fokus på genrer, perioder, komponister og temaer. Fordybelsesområder kan i så fald benævnes fx disko, The Beatles, hip hop.

Eleverne må ikke have kendskab til fordybelsesområderne, som indgår i lodtrækningen. Eleverne har imidlertid kendskab til de forskellige forløb, som har indgået i undervisningen.

Prøveoplægget skal stille krav og udfordre, og det skal give eleven mulighed for at anvende kompetencer inden for begge kompetenceområder.

Censor

Prøveoplægget samt en kopi af undervisningsbeskrivelsen skal sendes til censor, så materialet er vedkommende i hænde senest 14 kalenderdage før eleven trækker deres fordybelsesområder.

Et medfølgende brev med blandt andet kontaktoplysninger på læreren er nyttigt for censor, da det er denne, der skal tage kontakt til læreren for en drøftelse af prøvens gennemførelse, så eventuelle tvivsspørgsmål kan være afklaret inden prøvens start.

Denne drøftelse er meget værdifuld. Alle relevante forhold vedr. gennemførelsen af prøven, herunder antal af elever per prøvegang, tidsplan, m.m. vil være vigtigt at få afklaret. Det vil yderligere være oplagt, at læreren orienterer om fordybelsesområdernes sammenhæng med undervisningsbeskrivelsen og den daglige undervisning.

Hjælpemidler

[check hjælpemidler]

Under hele prøven må eleverne medbringe og benytte alle hjælpemidler i form af internet, fagbøger, teknisk- og digitalt udstyr m.m. Eleverne kan i forbindelse med deres praktiske og teoretiske del (pkt. D+E) også anvende egne medieringer af andres digitale produkter, hvilket dog skal fremgå i forbindelse med elevens redegørelse for valg af fremgangsmåde.

Karaktergivning

Formålet med prøven, som er reguleret i prøvebekendtgørelsen, er at dokumentere, i hvilken grad eksaminanden opfylder de mål og krav, der er fastsat for faget. Der prøves i elevernes kompetencer i henhold til Fælles Mål.

Karakteristik af den fremragende præstation (12)

Præstationen er fremragende, når:

- Eleven i den praktiske del af prøven viser, at der er arbejdet engageret og kvalificeret, individuelt eller i gruppe, med udførelsen af den stillede opgave.
- Musikudførelsen er præget af overblik og stor sikkerhed.
- Eleven er med til at sætte sit særpræg på musikken fx med variationer eller egen komposition.
- Eleven kan med stor sikkerhed gøre rede for sine trufne valg til den praktiske del.
- Eleven viser et stort kendskab til musikkens bestanddele, æstetik og musikkens betydning for kultur- og samfundslivet.
- Eleven anvender sikkert musikteoretiske begreber.

Karakteristik af den gode præstation (7)

Præstationen er god, når:

- Eleven i den praktiske del af prøven viser, at der er arbejdet målrettet, individuelt eller i gruppe, med udførelsen af den stillede opgave.
- Musikudførelsen er god
- Eleven spiller musikken, men uden selv at sætte sit eget særpræg på udførelsen
- Eleven kan gøre rede for sine trufne valg til den praktiske del
- Eleven viser kendskab til musikkens bestanddele, æstetik og musikkens betydning for kultur- og samfundslivet
- Eleven kan anvende musikteoretiske begreber.

Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2)

Præstationen er tilstrækkelig, når:

- Eleven i den praktiske del af prøven viser, at der er arbejdet acceptabelt, individuelt eller i gruppe, med udførelsen af den stillede opgave
- Musikudførelsen er netop acceptabel, men med nogen usikkerhed
- Eleven spiller musikken, men uden selv at sætte sit eget særpræg på udførelsen og med nogle tydelige fejl.
- Eleven kun i mindre grad kan gøre rede for sine trufne valg til den praktiske del
- Eleven viser et begrænset men dog acceptabelt kendskab til musikkens bestanddele, æstetik og musikkens betydning for kultur- og samfundslivet
- Eleven i begrænset omfang kan anvende musikteoretiske begreber.